

Міністерство освіти і науки України
Національний університет «Чернігівська політехніка»
Навчально-науковий інститут Бізнесу, економіки та адміністрування
Кафедра менеджменту та адміністрування
СИЛАБУС

УПРАВЛІННЯ РОЗВИТКОМ ЕКСПОРТНО-ІМПОРТНОГО ПОТЕНЦІАЛУ ПІДПРИЄМСТВА

ЗАТВЕРДЖУЮ
Завідувач кафедри

 Руденко О.М.

«26» серпня 2024

Розробник : Косач І.А., д.е.н., проф.

Силабус навчальної дисципліни обговорено на засіданні кафедри Менеджменту та адміністрування

Протокол від «26» 08.2024 р. №11

Узгоджено з гарантом освітньої програми:

О.В. Попело

Тип дисципліни	<u>Обов'язкова/вибіркова</u>
Мова викладання	Українська
Рік навчання та семестр	2 курс, 4 семестр
Викладач	Косач І.А.
Профайл викладача	https://pumo.stu.cn.ua/member/kosach-iryna-anatoliyivna/
Контакти викладача	Чернігів, вул. Шевченка, 95, корп.1, каб. 402 Телефон: (046) 665-170 ; irish_kos@stu.cn.ua

1. Анотація курсу.

В програму вивчення курсу закладені основні розділи сучасних засад міжнародної торгівлі . Програма передбачає набуття студентами теоретичних та практичних навичок удосконалення експортно-імпоротної діяльності підприємства, а також ефективного міжнародного управління в умовах сучасних ринкових відносин. Курс має забезпечити ефективне і раціональне управління зовнішньоекономічною діяльністю.

2. Мета та цілі курсу. Мета викладання дисципліни – формування у студентів навичок удосконалення зовнішньоторговельною підприємства, вмінь ефективного застосування принципів ЗЕД як основи забезпечення стратегічних цілей організації на зовнішньому ринку; комплексу знань щодо базових принципів, основних категорій, сучасних концепцій, теоретичних положень та практичних методів управління ЗЕД підприємства.

3. Результати навчання.

Під час вивчення дисципліни здобувач вищої освіти (ЗВО) має набути або розширити наступні загальні (ЗК) та фахові (ФК) компетентності, передбачені освітньою програмою:

ЗК 4. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК 5. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.

ЗК 14. Здатність працювати у міжнародному контексті.

СК 16. Здатність обирати шляхи підвищення конкурентоспроможності організації на внутрішньому та міжнародному ринку.

Під час вивчення дисципліни здобувач має досягти або вдосконалити наступні програмні результати навчання (ПРН), передбачені освітньою програмою:

ПРН 6. Виявляти навички пошуку, збирання та аналізу інформації, розрахунку показників для обґрунтування управлінських рішень

ПРН 8. Застосовувати методи менеджменту для забезпечення ефективності діяльності організації.

ПРН 18. Аналізувати міжнародне середовище бізнесу на сучасному етапі розвитку світової економіки та оцінювати можливості здійснення міжнародних операцій вітчизняними підприємствами з точки зору економічної доцільності та комерційної ефективності.

4. Пререквізити. Передумовою вивчення дисципліни є базові знання з основ менеджменту, теорії управління, економічної теорії, основ підприємницької діяльності.

5. Обсяг курсу. Зазначте загальну кількість кредитів, кількість занять та годин самостійної роботи.

Вид заняття	Загальна кількість годин
Лекції	32
Лабораторні заняття	28
Самостійна робота	120
Індивідуальне завдання – курсова робота	
Всього кредитів – <i>вказати кількість кредитів</i>	6

лекційні, самостійна робота – з використанням системи дистанційного навчання Moodle, літератури, відеоматеріалів тощо).

6. Тематика курсу.

Тема 1. Загальна характеристика зовнішньоекономічної діяльності.

Сутність та принципи зовнішньоекономічної діяльності. Основні функції та практичне значення зовнішньоекономічної діяльності. Основні суб'єкти і види зовнішньоекономічної діяльності. Моделі зовнішньоекономічної діяльності. Право суб'єктів господарювання на здійснення ЗЕД. Характерні риси сучасної системи ЗЕД.

Сутність управління зовнішньоекономічною діяльністю. Методи та види управління зовнішньоекономічною діяльністю. Правове регулювання зовнішньоекономічної діяльності в Україні. Рівні процесу управління ЗЕД. Державні органи управління зовнішньоекономічною діяльністю. Регіональні органи управління зовнішньоекономічною діяльністю. Недержавні органи управління зовнішньоекономічною діяльністю. Світова практика управління зовнішньоекономічною діяльністю. Головні світові організації, які регулюють та контролюють зовнішньоекономічну діяльність. Роль організацій роботодавців та об'єднань підприємців у розвитку зовнішньоекономічної діяльності. Світові союзи підприємців. Правові

режими здійснення зовнішньоекономічної діяльності. Режим найбільшого сприяння. Національний режим. Спеціальний режим.

Тема 2. Механізм регулювання зовнішньоекономічною діяльністю. Економічні методи регулювання ЗЕД. Митно-тарифне регулювання. Види мит: за способом стягування, об'єктом обкладання, характером, походженням. Тарифні ставки та їх види. Тарифна ескалація. Економічні наслідки введення мита. Нетарифне регулювання зовнішньоекономічної діяльності. Види кількісних обмежень: квотування, ліцензування, «добровільні» обмеження експорту. Квоти та їх види. Економічні наслідки введення квот. Приховані види торгівельних обмежень: технічні бар'єри, внутрішні податки та збори, державні закупівлі. Фінансові методи регулювання. Сутність демпінгу та його види. Субсидії, як метод регулювання зовнішньоекономічної діяльності. Сутність валютного регулювання. Операції на міжбанківському валютному ринку України. Торговельна сесія. Сутність валютного контролю. Порядок організації розрахунків в міжнародній валюті.

Тема 3. Міжнародні розрахунки. Ціноутворення в системі ЗЕД.

Зовнішньоторговельна ціна. Цінова політика підприємства, обґрунтування зовнішньоекономічних цін. Основні фактори ціноутворення В ЗЕД. Принципи визначення світових цін. Трансфертні ціни. Етапи формування контрактної ціни.

Основні види банківських послуг в системі ЗЕД. Міжнародні фінансові розрахунки. Аккредитив. Інкассо. Вексельні операції. Класифікація міжнародних кредитів. Акцептно-рамбурсний кредит. Факторинг. Форфейтинг.

Тема 4 Митне регулювання ЗЕД.

Форми та принципи митного регулювання. Законодавча база митного регулювання в Україні. Порядок митного контролю. Єдиний митний тариф. Мито. Акциз. Податок на додану вартість. Митні збори. Характеристика митних режимів. Товарна номенклатура ЗЕД. Основні митні документи та специфіка їх оформлення. Порядок митного оформлення товарів.

Тема 5. Валютне регулювання

Сутність, основні принципи та інструменти валютного регулювання. Валютна політика держави та її складові. Валюта, валютний курс, валютні цінності. Порядок придбання та використання валюти, здійснення розрахунків в іноземній валюті. Система валютного контролю. Види валютних операцій.

Тема 6. Міжнародні господарські контракти. Транспортне обслуговування ЗЕД.

Сутність МГК. Класифікація МГК. Структура контракту. Формування ціни контракту. Стадії підписання контракту. Інкотермс. Базисні умови контракту. Вибір транспорту. Особливості оформлення деяких типів контрактів.

Базисні умови поставки товару. Система регулювання міжнародних перевезень. Фактори, що впливають на вибір видів транспорту. Товарно-транспортна документація. Формування ціни на транспортні послуги. Міжнародні транспортні коридори.

Тема 7. Ризики у ЗЕД та їх страхування.

Сутність та класифікація ризиків ЗЕД. Характеристика ризиків. Методи страхування ризиків у ЗЕД. Особливості самострахування. Способи транспортного страхування та умови страхування вантажів у ЗЕД.

Тема 8. Транспортне забезпечення зовнішньоекономічних угод.

Міжнародні перевезення: сутність та регулювання. Види транспорту для перевезень: морський, авіаційний, залізничний, автомобільний. Міжнародний транспортний коридор. Облік експортних та імпорتنих операцій. Правове регулювання міжнародних перевезень. Законодавча база в Україні з питань здійснення міжнародних перевезень. Організація міжнародних перевезень. Ліцензування. Основні завдання транспортування. Послуги, які надаються транспортно-експедиторськими фірмами. Базисні умови поставки товарів. Міжнародна торговельна палата. Зобов'язання контрагентів. ІНКОТЕРМС. Особливості міжнародних перевезень різними видами транспорту: автомобільним, авіаційним, залізнично-дорожнім, морським.

Тема 9. Базові організаційно-правові умови здійснення зовнішньоекономічної діяльності підприємств.

Режим сприяння зовнішньоекономічній діяльності підприємств. Стимулюючі фактори. Фактори зовнішнього середовища, які впливають на розвиток зовнішньоекономічної діяльності національних підприємств. Режим сприяння. Організаційно-функціональна структура зовнішньоекономічної діяльності підприємства. Прямий і непрямий методи здійснення зовнішньоекономічної діяльності на підприємствах. Особливості діяльності торговельних посередників при реалізації зовнішньоекономічної діяльності. Торговельно-посередницькі операції. Ліцензування експортно-імпортних операцій. Види зовнішньоторгових ліцензій. Відповідальність підприємств за порушення у сфері зовнішньоекономічної діяльності. Фінансові санкції (штрафи).

Тема 10. Аналіз ефективності ЗЕД підприємства

Економічний аналіз у сфері зовнішньоекономічної діяльності підприємства. Аналіз виконання зобов'язань в експортно-імпортних операціях. Аналіз динаміки ЗЕД. Аналіз раціональності використання коштів у зовнішній торгівлі.

7. Система оцінювання та вимоги

Загальна система оцінювання курсу	Оцінювання знань ЗВО здійснюється відповідно до «Положення про поточне та підсумкове оцінювання знань здобувачів вищої освіти Національного університету “Чернігівська політехніка”, погодженого вченою радою НУ “Чернігівська політехніка” (протокол № 6 від 31.08.2020 р.) та введеного в дію наказом ректора НУ “Чернігівська політехніка” від 31.08.2020 р. №26. Навчальним планом передбачено складання екзамену, здобувач вищої освіти може набрати до 80 % підсумкової оцінки за виконання всіх видів робіт, що виконуються протягом семестру і до 20 % підсумкової оцінки – на екзамені.
Лекційні та практичні заняття	Лекційні заняття оцінюються з точки зору активності роботи під час лекцій (участь дискусіях, запитання, розгляд кейсів, тощо) – до 0,2 б. за кожне заняття (всього до 7,5 б.). Практичні заняття оцінюються з точки зору активності роботи та виконання практичних завдань – максимум 1,2 за кожне завдання (всього максимум 18 б.).
Проміжний контроль	10 балів за проміжну контрольну
Курсова робота	34,5 балів отримує здобувач вищої освіти
Умови допуску до підсумкового контролю	Виконання в повному обсязі індивідуальних практичних завдань і завантаження їх в систему управління навчанням Moodle. Своєчасне виконання всіх самостійних завдань, завантаження в систему Moodle. Виконання розрахункової роботи. Мінімальна кількість балів, яку необхідно набрати здобувачу для допуску до екзамену, за результатами поточного і проміжного контролю, складає 70 балів. Підсумковий контроль здійснюється наприкінці семестру шляхом екзамену у вигляді усної відповіді на теоретичне питання та вирішення двох практичних завдань. Максимальна сума балів - 30. По кожній темі готуються окремі теоретичні запитання та практичні завдання, які включають в основному контроль теоретичних знань з лекційних тем та розглянутих на практичних заняттях і самостійно.

Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти

Модуль за тематичним планом дисципліни та форми контролю	
---	--

		Кількість балів	
1	Поточний контроль лекції (участь дискусіях, запитання тощо) – до 0,5 б. за кожне заняття (всього до 4 б.), практичні заняття (виконання групових та індивідуальних завдань – 3 б. за заняття (всього до 21 б.).	0...	25
2	Проміжний контроль (написання розрахункової роботи)	0...	45
Усього поточний і проміжний контроль		0...	70
Семестровий контроль (Екзамен)		0...	30
1	Теоретичне питання	0...	6
2	Практичне завдання №1	0...	12
3	Практичне завдання №2	0...	12
Разом		0...	100

Шкала оцінювання результатів навчання

Оцінка в балах	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою (диференційований залік)	
		для екзамену (диференційованого заліку), курсового проєкту (роботи), практики, атестації	для заліку
90 – 100	A (відмінно)	відмінно	зараховано
82-89	B (дуже добре)	добре	
75-81	C (добре)	задовільно	
66-74	D (задовільно)		
60-65	E (достатньо)		
0-59	FX (незадовільно)	незадовільно з можливістю повторного складання	незараховано з можливістю повторного складання

8. Політики курсу. Обов'язкова активна участь в обговоренні проблемних питань, участь у всіх видах контролю.

У випадку, якщо здобувач протягом семестру не виконав у повному обсязі передбачених робочою програмою всіх видів навчальної роботи, має невідпрацьовані практичні роботи або не набрав мінімально необхідну кількість балів, він не допускається до складання заліку під час семестрового контролю, але має право ліквідувати академічну заборгованість у порядку, передбаченому «Положенням про поточне та підсумкове оцінювання знань здобувачів НУ “Чернігівська політехніка”». Повторне складання заліку з метою підвищення позитивної оцінки не дозволяється. У випадку повторного складання заліку всі набрані протягом семестру бали анулюються, а повторний залік складається з двома теоретичними та одним практичним питаннями.

До загальної політики курсу відноситься дотримання принципів відвідування занять очно у відповідності до затвердженого розкладу, крім випадків карантину (коли заняття проводяться дистанційно через Інтернет), а також вільного відвідування лекційних занять для осіб, які отримали на це дозвіл. Запорукою успішного вивчення дисципліни є активність та залучення під час проведення практичних та лекційних занять – відповіді на запитання

викладача (як один з елементів поточного контролю), задавання питань для уточнення незрозумілих моментів, вирішення практичних завдань. Консультації відбуваються в аудиторіях університету у відповідності до затвердженого розкладу або ж особистих чи групових консультацій (через вбудований форум) на сторінці курсу в системі дистанційного навчання НУ «Чернігівська політехніка».

Політика дедлайнів

Максимальна оцінка за невчасно здані роботи оцінюється за рівнем Е. Виключенням може бути наявність поважних причин несвоєчасної здачі зазначених робіт (хвороба, участь в зазначений час в інших видах навчальної, наукової чи організаційної роботи, офіційна робота за фахом тощо).

Політика користування ноутбуками / смартфонами

Прохання до здобувачів тримати смартфони переведеними у беззвучний режим протягом лекційних та практичних занять, так як дзвінки, переписки та спілкування у соціальних мережах відволікають від проведення занять як викладача, так й інших здобувачів. Ноутбуки, планшети та смартфони не можуть використовуватися в аудиторіях під час занять та під час проведення підсумкового контролю (за виключенням проходження тестового контролю в системі Moodle).

Політика заохочень та стягнень

За результатами навчальної, наукової або організаційної діяльності здобувачів вищої освіти за курсом їм можуть нараховуватися додаткові бали – до 10 балів, у залежності від вагомості досягнень. Види позанавчальної діяльності, за якими здобувачі вищої освіти заохочуються додатковою кількістю балів: участь у міжнародних проектах, наукові дослідження, тези, участь у науково-практичних конференціях, винаходи, патенти, авторські свідоцтва за напрямами курсу.

Політика академічної доброчесності

Академічна доброчесність повинна бути забезпечена під час проходження даного курсу, зокрема при виконанні лабораторних, контрольних та розрахунково-графічних робіт (КР/КП) (принципи описані у [Кодексі академічної доброчесності НУ «Чернігівська політехніка»](#)). Списування під час проміжного та підсумкового контролів, виконання практичних завдань на замовлення, підказки вважаються проявами академічної недоброчесності. Від усіх слухачів курсу очікується дотримання академічної доброчесності у зазначених вище моментах. До здобувачів вищої освіти, у яких було виявлено порушення академічної доброчесності, застосовуються різноманітні дисциплінарні заходи (включаючи повторне проходження певних етапів).

Правила перезарахування кредитів

Кредити, отримані в інших закладах вищої освіти, а також результати навчання у неформальній та/або інформальній освіті, можуть бути перезараховані викладачем у відповідності до положення [«Порядок визначення академічної різниці та перезарахування навчальних дисциплін у НУ «Чернігівська політехніка»](#). Визнання результатів навчання у неформальній освіті розповсюджується на окремі змістові модулі (теми) навчальної дисципліни.

9. Рекомендована література.

Базова

1. Дунська А.Р., Кузнєцова К.О. Менеджмент зовнішньоекономічної діяльності підприємств: навч. посіб. Київ: КПІ ім. І. Сікорського. 2022. 181 с. https://ela.kpi.ua/bitstream/123456789/50100/1/ManagD_2022_konspekt.pdf

2. Подцерковний О.П. Правове регулювання зовнішньоекономічної діяльності: навч.-метод. посіб. Одеса: НУ «ОЮА», 2021. 166 с.

3. Зовнішньоекономічна діяльність: навч. посіб. 6-те вид., перероб. та доп. / за ред. Козака Ю. Г. Київ: Центр учбової літератури. 2019. 292 с.

4. Шапоренко О.І. Управління зовнішньоекономічною діяльністю підприємства : навч. посіб. Денисенко М.П., Панченко В.А., Шапоренко О.І., Федорак В.І. Київ: Кондор. 2020. 435 с. URL: https://er.knutd.edu.ua/bitstream/123456789/17088/2/UZDP_NP_2020.pdf
5. Дахно І. І., Алієва-Барановська В. М. Зовнішньоекономічна діяльність : навч. посіб. / за ред. д.е.н., проф. І. І. Дахна. Київ: Центр учбової літератури, 2018. 356 с.
6. Зовнішньоекономічна діяльність: підприємство-регіон: навч. посіб. 6-те вид., перероб. та доп. / за ред. Ю. Г. Козака. Київ: Центр учбової літератури, 2016. 290 с.
7. Менеджмент зовнішньоекономічної діяльності: навч. посіб./ Михайлова Л. І., Дашутіна Л. О., Могильна Л. М. та ін. / за ред. д.е.н., проф. Л.І. Михайлової. Київ: «Центр учбової літератури», 2019. 252 с.
8. Фінанси зовнішньоекономічної діяльності: навчальний посібник / за заг. ред. Н. С. Ситник. Львів: Апріорі. 2019. 460 с.
9. Управління зовнішньо-економічною діяльністю підприємств виробничої сфери : метод. вказівки до практ. занять для здобувачів вищ. освіти освіт. ступеню «бакалавр» спец. 073 «Менеджмент» / уклад. І. А. Косач. – Чернігів : НУ "Чернігівська політехніка", 2021. – 30 с.

Допоміжні джерела

1. Зовнішньоекономічна діяльність підприємства: конспект лекцій / Величко К.Ю., Кот О.В., Печенка О.І., Носач Л.Л., 2020. URL: <http://elib.hduht.edu.ua/jspui/handle/123456789/2671>
2. Кононов І. І. Сутність зовнішньоекономічної діяльності як об'єкта облікового моделювання. Бізнес Інформ. 2020. №5. С. 79–86. <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2020-5-79-86>
3. Зовнішньоекономічна діяльність підприємств: навч. посіб. до проведення практичних занять для студ. / КПІ ім. Ігоря Сікорського; уклад.: А. Р. Дунська, Г. П. Жалдак. Київ: КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2019. 95 с.
4. Боднарчук О. І. Поняття «зовнішньоекономічна діяльність» та етапи її розвитку в Україні. Юридичний науковий електронний журнал. 2019. № 1. С.83-86. URL: <http://www.lsej.org.ua/index.php/arkhiv-nomeriy>.
5. Зовнішньоекономічна діяльність України в системі глобальних конкурентних відносин: агропродовольчий вимір: монографія / О. І. Павлов, В. А. Самофатова, Т. А. Кулаковська та ін.; за ред. О. І. Павлова. Одеса: Астропринт, 2019. 272 с.
6. Назаров Н.К., Бараннік І.О. Економічна безпека експортно-імпортного потенціалу підприємства. Бізнес-Інформ. 2019. № 5. С. 142-149. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/binf_2019_5_23.
7. Дятлова В.В, Положенцева К.В. Зовнішньоекономічна діяльність України: регіональні особливості, тенденції та напрями розвитку. Вісник економічної науки України. 2020. № 1 (38). С. 73-78.

Інформаційні ресурси

1. Система дистанційного навчання НУ «Чернігівська політехніка». Курс: Інституційні засади публічного управління та адміністрування <https://eln.stu.cn.ua/course/view.php?id=4418>
2. Законодавство України – <http://www.zakon.rada.gov.ua>.
3. Нормативні акти України – <http://www.nau.ua>
4. Офіційний сайт бібліотеки ім. В. Вернадського. – Режим доступу: <http://nbuv.gov.ua/>